

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
МИСТЕЦТВ І КУЛЬТУРИ

М Е Т О Д И К А
Р О Б О Т И З А К А Д Е М І Ч Н И М Х О Р О М

П р о г р а м а
д л я д и р и г е н т с ь к о - х о р о в и х ф а к у л ь т е т і в
м у з и ч н и х в у з і в У к р а ї н и

Київ-1994

Упорядники:

Викладачі кафедри хорового диригування Донецької державної консерваторії ім. С.С. Прокоф'єва:

Бахарєв Віктор Леонідович, завідуючий кафедрою, професор,
заслужений діяч мистецтв України;

Шадурський Олександр Степанович, в.о. доцента;

Шейко Лариса Василівна, кандидат педагогічних наук.

Рецензенти: кафедри хорового диригування Київської державної консерваторії ім. П.І. Чайковського та Харківського державного інституту мистецтв ім. І.П. Котляревського.

Відповідальний за випуск: В.І. Волохонович.

Редактор: А.В. Гудзенко, кандидат мистецтвознавства, доцент.

Пояснювальна записка

Студенти диригентсько-хорових факультетів музичних вузів готуються до виконавської та педагогічної діяльності і після закінчення навчання, як правило, працюють з професійними або самодійними хорами, викладачами спеціальних музичних навчальних закладів. Кваліфікаційна характеристика з цього фаху зобов'язує студентів у комплексі загальномузичних і спеціальних дисциплін засвоїти методику роботи з академічним і народним хорами. Оскільки в консерваторіях України фахівці зі спеціальності 05.08.00 "Диригування" готуються тільки зі спеціалізації 05.08.02 "Диригування академічним хором", то досконально студенти вивчають методику роботи з академічним хором. Що стосується народних хорів, то тут вони лише коротко знайомляться з деякими теоретичними питаннями та особливостями методики роботи.

Курс "Методика роботи з академічним хором" повинен ознайомити студентів з методами роботи видатних вітчизняних та зарубіжних хормейстерів, із сучасними проблемами у хоровому виконавстві та шляхами їх вирішення.

Весь курс проводиться у формі лекцій та семінарів. На лекціях викладається теоретичний матеріал, на семінарах він практично закріплюється на створених із студентів групах-ансамблях.

Після закінчення курсу "Методика роботи з академічним хором" студенти проходять практику з факультетським хором під керівництвом його керівника та з професійними і самодійними хорами.

Зміст теоретичного курсу

Вступ

Коротка історична довідка про зародження та розвиток хорового виконавства на Україні.

Академічний та народний напрями у хоровому виконавстві, їх характеристика.

Видатні хормейстери України минулого і сучасності. Особливості їх методики роботи з хором.

Огляд методичної літератури з проблем методики роботи з академічним хором.

Лекційний курс "Методика роботи з академічним хором" і практика студентів в учбовому факультетському хорі.

Тема 1. Організаційні основи роботи академічного хору. Репетиції, їх планування. Режим репетицій професійного і самодійного хорів. Робота по партіях, групах, з усім складом. Підбір репертуару для професійного, учбового, самодійного хорів. Концертна діяльність. Складання концертної програми. Роль концертмейстера хору в репетиційній та концертній діяльності. Робота з камертоном.

Тема 2. Розспівування хору, як основа формування його вокально-хорової техніки. Розспівування хору - практична мета. Вправи та їх різноманітність за характером, цілеспрямованість. Вправи на виховання професійних навиків: вокально-хорового дихання / пофразного, ланцюгового /, звукоутворення, інтонації, строю, ансамблю, дикції, гармонічного чуття. Унісонні і гармонічні розспівування. Теситурна доступність, динаміка, темпи вправ. Роль фортепіано у розспівуванні. Принципи підбору вправ до розспівування хору. Тривалість розспівування перед репетицією і перед концертом, їх особливості.

Аналіз методичної літератури стосовно розспівування хору.

Тема 3. Методика роботи над хоровими творами.

Самостійна робота диригента над партитурою:

- вивчення літературного і музичного змісту, ознайомлення зі стилем композитора;
- музично-теоретичний аналіз твору: форми, ладотонального плану, метру, ритму, темпів, гармонії чи поліфонії, голосоведення тощо;
- засвоєння вокально-хорового матеріалу / особливості кожної хорової партії, труднощі інтонування, фразування та проблеми дихання, вокальність літературного тексту та дикція, проблеми ансамблю тощо /;
- складання плану художнього виконання твору та навчальних репетицій.

Розучування твору з хором:

- короткі відомості про автора твору, його стильові особливості;
- технічне вивчення твору по партіях, групами, усім складом з урахуванням досягнення належного строю, ансамблю, чіткої дикції і вокальної культури в цілому; шляхи подолання технічних виконавських труднощів;
- опрацювання твору у відповідності до плану художнього виконання / фразування, нюансування, встановлення остаточних темпів, характеру звучання кожної партії /;
- генеральні репетиції перед концертом.

Особливості роботи над акапельними творами та з супроводом.

Методи роботи над поліфонічною хоровою музикою та творами крупних форм.

Концертне виконання твору, деякі його особливості.

Залежність виконання хорового твору від ступеня виразності та чіткості диригування хормейстера.

Аналіз літератури з методики роботи над хоровим твором.

Семинарські практичні заняття до теми 2.

Відпрацювання з курсовим ансамблем чи хором:

- типів дихання, звукоутворення, атаки звуку;
- високої позиції в різних регістрах;
- співу "могочардо" /"з закритим ротом"/;
- вирівнювання унісонів та регістрів;
- співати одно, дво, три і багатоголосні вправи для опрацювання дикції та артикуляційного апарату при різних динамічних і темпових показниках;
- співи багатоголосних вправ, рухом півтонами вгору, вниз;
- співи гармонічних і поліфонічних багатоголосних вокалізів / тональних та з модуляціями /.

Семинарські практичні заняття до теми 3.

Складання плану роботи хору до репетиції з конкретним твором.

Показ методів роботи з хором над конкретним твором.

Складання концертних програм.

Обговорення репетиції чи концерту професійного і самодіяльного хору.

Рекомендована література

- Андрос Н. Музична інтерпретація поезії Шевченка. К., 1985.
- Андрос Н. Українська хорова література. Посібник. К., 1985.
- Анисимов А. Вопросы технологии работы с хором. В кн. Анисимова А. "Дирижер-хормейстер". -Л., 1976.-с. 43-126.
- Асафьев Б. О хоровом искусстве. Л., 1980.
- Білявський Е. Засвоєння сучасної музичної мови в хорі. К., 1984.
- Вербов А. Техника постановки голоса. М., 1961.
- Вокально-хоровые распевания для академического хора. М., 1969.
- Виноградов К. Работа над дикцией в хоре. М., 1967.
- Герасимова-Персидська Н. Хоровий концерт на Україні в ХVII-ХVIII ст. К., 1978.
- Дмитревський Г. Хорознавство і керування хором. К., 1961.
- Дмитревская К. Анализ хоровых произведений. М., 1965.
- Егоров О. Теорія і практика роботи з хором. К., 1961.
- Живов В. Исполнительский анализ хорового произведения. В кн. Работа с хором. Методика, опыт. М., 1972.-с.115-138.
- Живов В. О музыкально-выразительных средствах в хоровом исполнительстве. В кн. Хоровой коллектив. М., 1976.-с. 20-41.
- Захаров А. Вокально-хорове виховання. К., 1963.
- Захаров А. Розспівування у хорі. К., 1963.
- Искусство хорового пения. Сб. статей. М., 1963.
- Казачков С. От урока к концерту. М., 1990.
- Калугина Н. Методика работы с русским народным хором. М., 1977.
- Козловский О. Анализ хоровой партитуры. // Хоровое искусство. - Л.: Музыка, 1967.-с. 29-42.
- Комаков С. Работа над высокой певческой позицией в хоре. //Современные вопросы музыкального исполнительства и педагогики. Сб. Трудов.- М., 1976, вып. 27, с. 85-104.

- Копытман М. Хоровое письмо. М., 1971.
- Краснощеков В. Вопросы хороведения. М., 1969.
- Кульбовський М. Вокально-хоровий ансамбль у класі диригування // Музика, 1978.-с. 19, № 1.
- Лащенко А. Пути совершенствования предмета "Хороведение и методика работы с хором" // Вопросы хорового образования. Сб.статей. М., 1985, Вып.77.-с. 21-40.
- Лащенко А. Хоровая культура: аспекты изучения и развития. К., 1989.
- Левандо П. Проблемы хороведения. М., 1974.
- Левандо П. Хоровая фактура. Л., 1984.
- Локшин Д. Работа в хоре. Сб.статей. М., 1960.
- Лыкова Л. О специфике композиционной структуры хорового произведения в аспекте взаимодействия слова и музыки. Автореф. канд.дис. К., 1991.
- Мархлевський А. Практичні основи в хоровому класі. К., 1986.
- Медьнь Я. Методика работы с хором. // Медьнь Я. Методика преподавания хоровых дисциплин. -М., 1978, с. 46-51.
- Мухин В. Вокальная работа в хоре. В кн. Работа в хоре.- М., 1964.
- Падалко Л. Виховання ансамбля в хорі. К., 1969.
- Черепелак Я. Повість про народний хор. -К., 1960.
- Пігров К. Керування хором. К., 1962.
- Попов С. Организационные и методические основы работы с активным хором. М., 1961.
- Попова Л. Изучение хоровой музыки в системе подготовки хормейстеров. // Вопросы хорового образования: Сб.трудов. -М., 1985. -Вып.77.-с. 41-51.
- Работа в хоре. Сб. статей. М., 1964.

- Романовский Н. Принципы работы над строем в хоре. // Хоровое искусство. М., 1967. - с. 75-95.
- Руднева А. Русский народный хор и работа с ним. М., 1960.
- Семененко Н. Фольклорні риси гармонії хорової музики. К., 1987.
- Соколов В. Работа с хором. М., 1983.
- Ушкарев А. Основы хорового письма. М., 1986.
- Хазанов А. Как разучивать произведение с хором. // Работа с хором. Сб. статей. М., 1960. - с. 118-159.
- Хомичевський М. Посібник для керівника самодіяльного хору. К., 1960.
- Чесноков П. Хор и управление им. М., 1952.
- Шварц Н. Строй хора. М., 1963.
- Шабалин В. О хоровой культуре. // В. Шабалин. Литературное наследие. М.; 1975. - с. 221.